

GENİŞAÇI

HİKMET BİLA

Katran, Zift, Neft

Abdülhamit dönemine kadar 'katran, zift, neft' denirmiş. Bu dönemden sonra 'neft ve petrol' ya da sadece 'petrol' ya da 'petrol gazı' olarak yer almış belgelerde.

Ve 19'uncu yüzyıl biterken, 20'nci yüzyıl başlarken 'vapur-kömür', 'demiryolu-kömür' ilişkisinin yerini 'demiryolu-petrol' ilişkisi almaya başlamış.

Osmanlı 'zift' i için dünyanın büyük güçleri arasındaki paylaşım kavgası da böylece ortaya çıkmış.

Abdülhamit dönemini anlatan kitabın yazarı Sir **Edwin Pears** , o günleri şöyle anlatıyor:

"Bir handa, derisi yüzülmüş bir koyun köpeklerin erişemeyeceği bir yüksekliğe asılmıştı. Köpekler ondan bir parça koparabilmek için zıplayıp duruyorlardı. Bazen başarılı da oluyorlardı ama hiçbiri koyunu tamamen parçalamayı başaramıyordu. Hep birlikte yapılan saldırılar da mutlaka köpek sürüsünün birbirleriyle dalaşmasıyla sonuçlanıyordu, asılı koyun Türkiye'ye, kurt gibi saldırgan köyün köpek sürüsü de Avrupalılara benziyor" .

Tarih kitaplarında Osmanlı'nın nasıl yıkılıp parçalandığı yazılıdır. Ama çok bilinmeyen yanları da vardır bu öykünün. O dönemde enerji kaynağı olarak odun ve kömürün payı azalırken petrolün payı hızla artıyordu. Ama bu gerçeğin farkında olmayanlar sadece Osmanlı hükümetleriydi.

Çünkü onlar hâlâ odun çağındaydılar.

Odun...

Oysa İngilizler, Fransızlar ve Almanlar arasında Osmanlı toprakları üzerindeki petrol savaşı çoktan başlamıştı. *"Yanına Osmanlıları da alan Almanların her gün daha da güçlenmesi, İngiliz, Fransız ve Rusları rahatsız ediyordu. İngiltere, giderek büyüyen bu güce karşı Hindistan'ı korumayı ve Mezopotamya petrollerini ele geçirmeyi arzuluyordu."*

Birinci Dünya Savaşı'nda akıl almaz aptallıkları yapan Osmanlı hükümetleri, sonunda Mondros Mütarekesi'yle şu maddenin altına da imzalarını atıyorlardı: *"Kömür, petrol ve diğer yakıt ihraç edilmeyecek ve memleket ihtiyacından fazlasının satın alınmasında İtilaf devletlerine kolaylıklar sağlanacaktır."*

İflasın, zavallılığın petrol cinsinden ifadesi...

Bugün Irak'ta yine savaş var. Yüz yıl sonra petrol için tarihin az gördüğü katliamlar, utançlar yaşanıyor, kan dökülüyor, insan onuru petrol denizinde boğuluyor.

İşte petrol böyle bir şey.

Kanla karışık zift gibi... Katran gibi...

ODTÜ Yayıncılık çok çarpıcı bir kitap yayımladı. Kitabın adı: "*Enerji Ekonomi-Politiği Perspektifinden Osmanlı'da Neft ve Petrol*". **Volkan Ş. Ediger** 'in tam 13 yıl süren titiz ve kapsamlı araştırmasının ürünü. Petrolün nasıl tarih yazdığını perde arkasıyla ve kronolojik olarak gözler önüne seren bir kitap.

"Enerji" , "Ekonomi-Politik" , "Perspektif" , "Neft" , "Petrol" sözcükleri, kitabın ne kadar 'ağır' olduğunu gösteriyor, değil mi? Hiç değil. Roman gibi okunuyor.

hikmet.bila@ntv.com.tr